

Dr n. med. Maria Dudek
Mgr Małgorzata Matczuk

Poradnik

dla Pacjentów Onkologicznych

Centrum Onkologii
Ziemi Lubelskiej
im. św. Jana z Dukli

Lublin, 2011

CHOROBA NOWOTWOROWA to trudna i podstępna choroba cywilizacyjna dotycząca ludzi w każdym wieku. To czas w którym dochodzi do zmiany priorytetów oraz weryfikacji planów życiowych. Aby sprostać temu wyzwaniu pacjent musi posiadać wiedzę i świadomość wszystkiego co go czeka i jaka jest droga leczenia i rehabilitacji.

Pełna świadomość pacjenta pozwoli na czynną współpracę w procesie leczenia i pielęgnowania oraz zmianę gradacji ważności spraw, mającą na celu wyeksponowanie możliwości własnych pacjenta w zakresie samopielęgnacji.

Każdy pacjent zgłaszający się do Centrum Onkologii powinien posiadać ze sobą dokumentację z dotychczasowego leczenia, co znacznie ułatwi i skróci czas podczas wizyty lekarskiej. Nie należy na własną rękę stosować preparatów nieznanego pochodzenia i składu.

Zaufanie zespołowi terapeutycznemu powinno wynikać ze świadomego wyboru i być oparte na ufności w jego wiedzę i merytoryczne przygotowanie.

■ STYL ŻYCIA

- W czasie leczenia onkologicznego obowiązuje zakaz spożywania alkoholu i tytoniu
- Wskazane są krótkie spacery i nieforsujące ćwiczenia fizyczne
- Nie zaleca się ciężkiej pracy fizycznej
- Zalecana jest krótka drzemka w ciągu dnia i długi sen w nocy
- O wyborze diety decyduje lekarz lub dietetyk, dostosowując ją do aktualnego planu leczenia oraz innych chorób współistniejących
- Okres leczenia onkologicznego to czas spadku odporności i zwiększona podatność na infekcje (zwłaszcza okres chemioterapii)
- Należy unikać stosowania leków przeciwbólowych i przeciwgorączkowych ogólnodostępnych w tym preparatów w składzie których występuje Aspiryna.
- Większość osób leczonych onkologicznie czuje obniżoną aktywność seksualną co nie odpowiada bezpłodności i każda aktywność seksualna wymaga stosowania środków antykoncepcyjnych
- Powstaniu lub nasileniu obrzęku limfatycznego sprzyjają: otyłość, nadmierna aktywność fizyczna, dźwiganie, źle dopasowana bielizna, oparzenia, odmrożenia zasklepienia, urazy, ukąszenia owadów itp.
- Możliwość kontynuowania pracy w czasie leczenia onkologicznego zależy od jej charakteru, czyli wysiłku jaki towarzyszy jej wykonywaniu. Należy wyeliminować każdą ciężką pracę fizyczną, natomiast praca o charakterze biurowym jest dopuszczalna w zależności od kondycji pacjenta

DIETA PODCZAS LECZENIA ONKOLOGICZNEGO

Większość leków wydala się przez wątrobę i drogi żółciowe stąd konieczność utrzymania diety lekkostrawnej.

■ ZALECA SIĘ:

- pokarmy bogate w wit C
- spożywanie posiłków często w małych ilościach
- przyrządzanie potraw poprzez gotowanie lub pieczenie bez tłuszczu
- zupy i sosy należy przygotowywać na wywarach roślinnych
- picie odtłuszczonego mleka
- stosowanie dużej ilości warzyw i owoców

■ PRZECIWSKAZANE SĄ:

- czekolada, kakao
- słonina, smalec, podroby
- gęsi, kaczki, dziczyzna
- tłuste ryby
- potrawy z grochu i fasoli
- ostre przyprawy

Zaleceń dietetycznych związanych z radioterapią lub chemioterapią szukaj w poradnikach dotyczących tego leczenia.

BÓL

Jest istotnym problemem wielu chorych leczonych onkologicznie. Aby leczenie przeciwbólowe było skuteczne musi być prowadzone przez doświadczonego lekarza w ścisłej współpracy z pacjentem. Na stopień odczuwania bólu mają wpływ takie czynniki jak: nastawienie do choroby, wola walki i znaczenie jakie chory nadaje bólowi.

■ STOSOWANIE LEKÓW PRZECIWBÓLOWYCH

- regularnie w określonych przez lekarza odstępach czasowych
- dla ułatwienia określenia nasilenia bólu stosuje się skalę od 0-10, gdzie 0 oznacza brak bólu, następnie 10 ból nie do wytrzymania
- sam chory nie powinien przyjmować innych leków p/bólowych ale o wszystkich objawach powinien poinformować lekarza lub pielęgniarkę

■ OBRZĘK LIMFATYCZNY

Jest to zaleganie chłonki w obrębie kończyny na skutek niewydolności układu chłonnego. Stan ten spowodowany jest najczęściej usunięciem węzłów chłonnych pachowych lub pachwinowych lub też napromienianiem tych okolic z następowym zwłóknieniem. Powstaniu lub nasileniu obrzęku sprzyjają: otyłość, nadmierna aktywność fizyczna kończyny lub jej brak. Aby tego uniknąć należy nosić dobrze dopasowaną i właściwą bieliznę, natomiast unikać wkłuć dożylnych, podskórnych, szarpania, dźwigania, oparzeń, odmrożeń skaleczeń itp.

■ WŁOSY

Stosowaniu leczenia onkologicznego (chemioterapii oraz radioterapii owłosionej skóry głowy) towarzyszy całkowite lub częściowe łysienie (alopecja). Łysienie może obejmować nie tylko skórę głowy ale także rzęsy, brwi i owłosienie łonowe. Zwykle jest to proces przejściowy, ale warto na ten czas zaopatrzyć się w perukę na którą wniosek wypisze lekarz onkolog.

Wniosek taki należy następnie potwierdzić w oddziale NFZ, co umożliwi otrzymanie refundacji poniesionych kosztów.

Dobrze jest wybrać się do punktu sprzedaży peruk zanim dojdzie do utraty włosów, aby doświadczona osoba (często w obecności psychologa) dobrała kolor i kształt peruki jak najbardziej zbliżony do naturalnych.

■ TOKSYCZNOŚĆ LECZENIA

Niektóre leki chemiczne powodują uciążliwe uszkodzenia układu nerwowego. Podstawowymi objawami są: bóle oraz drętwienie palców rąk i stóp, a w związku z tym trudności w zapinaniu guzików, skłonność do zapaść, opadanie stopy itp. Objawy te z reguły należą do przejściowych, ale wymagają długiego czasu. O możliwość wystąpienia tego typu objawów zapytaj lekarza przed rozpoczęciem leczenia.

■ WYNACZYNIENIA

To przypadkowe wydostanie się leku poza ściągę żyły. Objawy te są szczególnie nasilone i groźne w skutkach w przypadku wynaczynienia leków stosowanych w kuracji chemicznej. Jakiegokolwiek objawy typu: zaczerwienienie, ból, pieczenie czy inne niepokojące pacjenta odczucia w miejscu wkłucia są podstawą do zawiadomienia pielęgniarki sprawującej opiekę w trakcie kuracji.

Wynaczynienie cytostatyku wymaga wdrożenia natychmiastowego, specjalistycznego działania naprawczego, bo tylko szybka interwencja może uchronić pacjenta przed nieodwracalnymi zmianami w obrębie miejsca wkłucia.

Warto zgłaszać objawy nawet takie, które uważasz że są błahie i nic nie znaczące

■ PORT NACZYNIOWY

To specjalny cewnik założony przez chirurga do żyły (najczęściej podobojczykowej).

Porty takie stosują się u pacjentów u których w planie leczenia jest długotrwała chemioterapia lub u kobiet po obustronnej mastektomii. Port taki zakłada się na wiele miesięcy lub nawet lat ale wymagają specjalnego płukania - z reguły 1 raz w miesiącu aby uniknąć powikłań zatorowych. Płukanie takiego portu odbywa się w Poradni Chirurgicznej po uprzedniej rejestracji.

Tylko uzyskanie refluksu (cofnięcie się krwi do drenu) gwarantuje bezpieczne podanie leku. W każdej nietypowej sytuacji konieczna jest konsultacja lekarska.

■ ZAOPATRZENIE ORTOPEDYCZNE

W czasie leczenia i po nim często istnieje konieczność stosowania sprzętu ortopedycznego tj.: peruki, worki, protezy piersi i inne.

Sprzęt taki wydawany jest na wniosek lekarza a postępowanie w celu ich otrzymania jest identyczne jak realizacja wniosku na perukę, o której wspomniano.

■ POMPY INFUZYJNE

To przenośne urządzenia do ciągłego, dożylnego podawania chemioterapii. Stosowanie tego urządzenia pozwala na stałe i bardzo dokładne dawkowanie zleconego leku. Jest urządzeniem całkowicie bezpiecznym dla pacjenta.

■ DZIEDZICZENIE

Ok 5-10% zachorowań na nowotwory jest wynikiem uwarunkowań genetycznych. Warto pamiętać, że wykonanie takich badań w sytuacji występowania chorób nowotworowych w najbliższej rodzinie może uchronić przed jej wystąpieniem.

Badania genetyczne wykonuje się zarówno u osób zdrowych jak i już chorych na początku leczenia. Badania takie mają na celu uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

- czy fakt zachorowania na nowotwór zwiększa ryzyko zachorowania wśród najbliższych?
- czy istnieje ryzyko zachorowania na inny nowotwór?

W Centrum Onkologii im św. Jana z Dukli istnieje Poradnia Genetyczna, w której wykonanie takich badań jest możliwe. Do poradni obowiązuje skierowanie oraz wcześniejsza rejestracja.

Pozostałe informacje dotyczące chemioterapii lub radioterapii znajdziesz w osobnych poradnikach dostępnych w COZL im. św. Jana z Dukli

REJESTRACJA - NUMERY TELEFONÓW

Centrala Telefoniczna 81 747 75 11

Poradnia Ogólna	290, 291
Poradnia Genetyczna	290, 291
Poradnia Chirurgiczna	103
Poradnia Laryngologiczna	103
Poradnia Endokrynologiczna	103
Poradnia Leczenia Bólu	103
Poradnia Immunologiczna	104
Poradnia Ginekologiczna	176
Poradnia Okulistyczna	176
Ośrodek Rehabilitacji	205
Ośrodek Profilaktyki Nowotworów	147 lub 81 740 90 04

DO WSZYSTKICH PORADNI Z WYJĄTKIEM PORADNI OGÓLNEJ I GINEKOLOGICZNEJ WYMAGANE JEST SKIEROWANIE OD LEKARZA RODZINNEGO.

**Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej
im. św. Jana z Dukli**

ul. Dr K. Jaczewskiego 7, 20-090 Lublin
www.cozl.pl, e-mail: cozl@cozl.pl
Tel. 81 747 75 11, fax 81 747 89 11